

INITIATIEFGROEP 'VAN ONDER OP' LEUSDEN

Aanpak voor een 'wonen, welzijn en zorg' initiatief per wijk versie 15/10.

Een nieuw burgerinitiatief rond wonen, welzijn en zorg.

De uitdaging voor de gemeente

Elke gemeente staat voor de kolossale taak de WMO/AWBZ 2015 transitie in een korte tijd te operationaliseren en zoekt naar de beste aanpak voor alle decentralisaties op het Sociaal Domein (ook jeugdzorg en (arbeids-)participatie). Wij zien een grote aandacht voor deze problematiek bij gemeente en professionele organisaties, maar dan wel top-down met weinig aandacht voor het primaire proces aan de vraagkant. Tegelijkertijd is er het streven naar een participatiesamenleving waarin de burgers zelf mee mogen beslissen en uitvoeren op allerlei gebied. Een werkelijk draagvlak voor drastisch nieuw beleid is immers sterk afhankelijk van de betrokkenheid 'van onder op', zoals onze gemeente Leusden zelf heeft bepleit met de nota "De Samenleving Voorop".

De uitdaging voor de burger

De burger staat daarbij voor de uitdaging zich te organiseren als gesprekspartner voor de gemeente. Geïnspireerd door de ervaring van Buurkracht Alandsbeek en de G-1000-discussie in Amersfoort (zie bijlage 1) willen wij voor Leusden daarom 'van onder op' een buurtgerichte aanpak uitwerken, die het komende jaar parallel loopt met de overheidsaanpak van de decentralisatie van de WMO en de AWBZ.

Wij beogen een sociaal experiment te starten, gericht op wonen, welzijn en zorg in de buurt, waarin bewoners via een CoCreatie proces (zie bijlage 1) "van onder-op" en met elkaar tot creatieve oplossingen komen. Dit 'van onder op'-proces zal uiteindelijk in de loop van 2015 moeten samenkomen met de uitkomsten van het top-down-proces van gemeentewege, bijvoorbeeld in een 'G-200' bijeenkomst.

De door ons voorgestelde aanpak beoogt, complementair aan de lokale overheidsinitiatieven rond de decentralisatie van WMO en AWBZ, 'van onder op' Leusden-breed creatieve initiatieven te ontplooiën die erop gericht zijn zowel de buurt meer tot een echte 'samenleving' te ontwikkelen en als tegelijk in te haken op de actuele discussies rond de transitie in het Sociaal Domein, samen leidend tot sociale innovaties op buurtniveau rond wonen, welzijn en zorg.

Contact: E.J. Tuininga, 0337074508, tuininga@scarlet.nl.

De initiatiefgroep: André de Graaff, Eric-Jan Tuininga, Hans Acherman, Jan de Bruijn, Steven Smits

Twee sporen

De voorbereiding van het door ons voorgestelde sociaal experiment willen wij aanvankelijk langs twee sporen laten lopen, uit te voeren door twee projectgroepen. Deze projectgroepen zullen bij de uitwerking regelmatig feed-back vragen van een 'mee-denktank', bestaande uit inwoners met relevante maatschappelijke en organisatorische ervaring (bijlage 2).

De vraagstelling aan de projectgroepen is, respectievelijk

- hoe Leusden-breed samenwerking tussen buurtbewoners m.b.t. allerlei sociale activiteiten van de grond te krijgen, bijv. in de vorm van een buurtorganisatie als Buurkracht Alandsbeek (projectgroep 1), en
- hoe de aansluiting vorm te geven tussen informele hulp door familie, burens en bekenden enerzijds en formele, professionele zorg anderzijds (projectgroep 2).

Vervolgens moet bekeken worden of die twee ontwikkelingen elkaar kunnen versterken: gaat mét elkaar dingen doen ook samen met vóór elkaar dingen doen?

Met deze tweedeling willen we voorkomen dat beide vragen elkaar in de weg zitten: moet een buurtorganisatie noodzakelijkerwijze ook in de hulp aan hulp-afhankelijke buurtbewoners voorzien en, omgekeerd, is voor informele hulp zo iets als een buurtorganisatie een noodzakelijke voorwaarde? Maar ook de aanpak van de beide werkgroepen zal verschillen: de eerste zal erop gericht zijn per wijk betrokken burgers bij elkaar te brengen over een breed palet aan mogelijke activiteiten (wonen, zorg en welzijn) om van de buurt een 'buurt' te maken, de tweede zal erop gericht zijn om inzicht te krijgen in de wenselijkheid en haalbaarheid van een nieuwe sociale infrastructuur waar onderlinge informele hulp samengaat met de top-down georganiseerde formele zorg door professionals.

Projectroep 1: De buurt als samenleving

Overall in het land ontstaan burgerinitiatieven, waar burgers samen dingen aanpakken: een moestuin in de buurt, onderlinge hulp, etc. Kleinschalig, buurtgebonden. Mensen, lijkt het, willen weer meer zelf de regie, laten het niet meer zo makkelijk over aan overheid of aan grote marktpartijen waar men geen grip op heeft. En alleen red je dat niet, dus kan het beter samen. In Leusden staat Buurkracht Alandsbeek model voor die ontwikkeling met een breed pakket aan buurtgerichte activiteiten, voor elk wat wils¹. Kenmerken zijn: ieder moet zelf weten of hij mee doet en we gaan samen dingen doen, voor elkaar en voor de buurt. Men maakt met elkaar de dienst uit, niet de overheid, de markt of welke instantie dan ook. Modern nabuurschap.

De initiatiefgroep stelt zich ten doel om in meer wijken van Leusden overeenkomstige initiatieven los te trekken: het draaiboek voor de tot stand koming van zo'n buurtgerichte organisatie ligt klaar en elke buurt moet daar zelf maar een passende invulling aan geven. Creatieve ideeën 'van onder op' zijn meer dan welkom!

Projectgroep 2: De buurt is geen eiland: koppeling van informele en professionele hulp

In de tijd valt het ontstaan van burgerinitiatieven gericht op de buurt als samenleving ongeveer samen met een ontwikkeling waarbij de overheid zich terugtrekt: "De Samenleving Voorop". Dat geeft ruimte, maar er kunnen zo ook gaten vallen. Houdt de gemeente de straten straks nog wel voldoende schoon en wordt het groen nog gesnoeid? Moet 'de buurt' dan zelf de zorg voor de eigen woonomgeving maar oppakken? Daar hadden we de gemeente toch voor ingehuurd? Dat wordt best ingewikkeld: de buurt moet wel zelf de regie kunnen blijven voeren, anders wordt de buurtorganisatie gezien als een uitvoerder van gemeentelijke bezuinigingen en gemangeld tussen gemeente en buurtbewoners!

Is de woonomgeving nog een betrekkelijk simpel voorbeeld, de onmiddellijke veranderingen in het 'sociale domein' zijn hoogste actueel en zouden wel eens veel ingewikkelder kunnen zijn. Hulp-afhankelijke mensen zullen langer in hun eigen huis moeten blijven wonen en zelf voor hun welzijn- en-zorg moeten zorgen. Kan de buurt 'van onder op' daarbij helpen? Heeft de buurtorganisatie daar soms ook een taak in? Hoe wordt de afstemming 'in de keten' geregeld tussen die informele hulp van familie en buurtgenoten enerzijds en de professionele zorg anderzijds. Hoe weet straks de wijkverpleegkundige waar hulp nodig is en wat de mogelijkheden vanuit de buurt zijn? Van wie is straks die wijkverpleegkundige eigenlijk? Wordt de inzet van familie en buurtbewoners straks top-down geregeld?

De buurt als gesprekspartner van gemeente en professionele organisaties m.b.t. het sociale domein: hoe richt je dat in? De initiatiefgroep wil graag, met anderen, 'van onder op' de discussie starten aan de hand van creatieve ideeën.

¹ Uit de statuten van Buurkracht Alandsbeek: het bevorderen van de kwaliteit van leven en wonen d.m.v. het opzetten en onderhouden van een sociaal netwerk om de leden onderling te stimuleren tot: het ondernemen van gezamenlijke activiteiten, het bieden van onderlinge hulp en waar nodig ondersteuning, het nemen van gezamenlijke initiatieven in de afname van voorzieningen op het terrein vsn welzijn en zorg, het gezamenlijk voorbereiden en inkopen van diensten en producten.

Uitwerking

PROJECTGROEP 1, de buurt als samenleving

Opzet: denken vanuit de behoeftes van bewoners door de bewoners zelf aan het woord te laten.

Voor zoveel mogelijk wijken van Leusden willen wij een avond organiseren met als centrale vraagstelling: Wat en hoe kunnen we in deze wijk komen tot een onderlinge betrokkenheid bij wonen, welzijn en zorg (WWZ).

Daartoe wordt door onze initiatiefgroep per wijk een bijeenkomst voorbereid. Wij streven naar een opkomst van minstens 30 a 40 inwoners per wijk, mede uit te nodigen via informele kanalen.

We stellen voor met 2 wijken te starten in het najaar en op basis van die ervaring te kijken of we in andere wijken een soortgelijk proces op gang kunnen brengen. We bouwen voort op de succesvolle 'CoCreatie-aanpak' uit Alandsbeek dit jaar: "samenwerken op basis van vertrouwen richting nabuurschap". De uitkomst van het proces zou moeten zijn dat burgers zich beter en buurtgewijze gaan organiseren.

We denken daarbij vooralsnog in vier stappen met aansluitend een laatste stap waarin de uitkomsten van projectgroep 1 en projectgroep 2 op elkaar afgestemd worden.

Stap 1 Oktober/November 2014 INTRODUCTIE FASE

Ter voorbereiding spreken we met vertegenwoordigers van 2 wijken en een professioneel bureau en maken we een Plan van Aanpak voor de Pilot fase. De gespreks-methode ontwikkelen we met behulp van input uit experimenten elders. Nagaan welke voor-informatie bewoners-interesse kan wekken om mee te doen. In iedere wijk worden een of meer aanspreekpunt(en) gezocht ter ondersteuning bij voorbereidingen en uitnodigingen. Publiciteit zoeken.

Stap 2. December/Januari 2014 PILOT FASE

We organiseren voor de twee pilotwijken we een 'meedenk'-avond volgens de CoCreatie methode. Uitvoering geheel in handen van de werkgroep. Tegelijkertijd oriënteren wij ons op alle mogelijke burgerinitiatieven elders in het land, die we gaan 'spiegelen' aan de mogelijkheden in Leusden.

De uitdaging die we willen voorleggen aan bewoners is de vraag 'wat zij belangrijk vinden om samen op te pakken aan wonen, welzijn en zorg'. Na een introductie over wijkontwikkeling gaan we over naar een Inventarisatie van onderwerpen waarvoor in buurtverband creatieve initiatieven genomen kunnen worden. Met ook de vraag of dit wellicht zou kunnen leiden tot de oprichting van buurtorganisaties, vergelijkbaar met bijv. Buurkracht Alandsbeek. Pas na deze eerste inventarisatie komt onze groep met de vraag of ook de zorg aspecten een onderdeel zouden kunnen gaan vormen van zo'n wijkinitiatief.

Opzet 'meedenk'-avond voor wijkbewoners (2 uur + pauze in De Tuin)

1. Uitleg doel van avond en verdere proces.
2. Breinsstorm met bewoners over suggesties om de onderlinge betrokkenheid in de wijk te stimuleren en te organiseren
3. Brainstorm over ideeën die bij aanwezigen leven om de onderlinge betrokkenheid in de wijk te stimuleren en te organiseren.
4. Inventarisatie over mogelijke suggesties heeft over samenwerking op het gebied van de zorg (input voor projectgroep 2)

5. Vervolg afspraken proberen te maken met enkele enthousiastelingen om contactpersonen per wijk betrokken te houden in een werkgroep voor ons initiatief.

Stap 3 Januari/Maart 2015 EVALUATIE FASE

Een evaluatie van de resultaten samen met een professioneel bureau en enkele pilot-wijkbewoners. Aan de hand daarvan maken we plannen voor vervolgstappen naar andere wijken (stap 4).

Parallel hieraan een informatie circuit opzetten om geïnteresseerde wijkbewoners van pilotwijken te blijven informeren over vervolg. Publicitaire activiteiten coördineren met hen.

Stap 4 voorjaar – Juni 2015 UITROLFASE

Onze ambitie is om in de loop van 2015 te komen tot een vervolgserie van avonden in zoveel mogelijk wijken van de gemeente. We gebruiken ook zoveel mogelijk bewoners uit pilotwijken voor verdere uitwerking naar de rest van de gemeente.

Parallel aan deze wijkgerichte aanpak werkt de andere projectgroep aan de vraag of en hoe informele hulp en professionele zorg aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Er volgt na stap 4 dan nog een slotfase, waarin de vraag aan de orde is of de buurt als samenleving (projectgroep 1) samengaat met een nieuwe opzet van de 'keten' van informele hulp naar formele zorg (projectgroep 2).

PROJECTGROEP 2, de koppeling van informele en professionele hulp

Stap 1: November/December, inventarisatie van ontwikkelingen en ervaringen

Er treden grote verschuivingen op in de wereld van de professionele zorg: de komst van sociale teams, wijkverpleegkundigen etc. Terwijl tegelijk burgers geacht worden meer voor zichzelf te zorgen en bijv. langer zelfstandig te blijven wonen. De werkgroep oriënteert zich op deze nieuwe ontwikkelingen (wet- en regelgeving, ervaringen elders, gemeentelijke plannen in Leusden). Verkennen van de gevolgen voor wonen, welzijn en zorg van de zgn. decentralisaties en voor de relatie tussen de buurt enerzijds en gemeente en professionele organisaties anderzijds. Navraag bij externe, anders dan lokale materie-deskundigen. Wat zijn de problemen eigenlijk die opgelost moeten worden? Zien we aantrekkelijke varianten?

Stap 2: Januari/Februari, gespreksronde met professionele aanbieders van zorg en gemeente

Oriëntatie van de werkgroep m.b.t. de plannen en ideeën de professionele aanbieders van zorg en van de gemeente t.a.v. de inschakeling van informele hulp door betrokken buurtbewoners. Wat zien zij als probleem dat opgelost moet worden? Waar ligt de grens tussen informele hulp en professionele zorg (bevoegdheid, verantwoordelijkheid, samenwerkingsvormen, organisatorische koppeling, privacy)? Zijn er wellicht 'tussenpersonen' nodig die aanspreekpunt voor de buurtbewoner zijn, de informele hulp regelen, de vroegsignalering verzorgen en waar nodig de aansluiting met de professionele zorgverleners zekeren? Op welke andere terreinen dan zorg alleen hebben hulp-afhankelijke mensen hulp nodig?

Stap 3: Maart/April, evaluatie van aantrekkelijke en haalbare varianten

Het is nadrukkelijk de bedoeling dat er aansluiting komt tussen informele hulp door vrijwilligers en de professionele hulpverleners. Maar dat moet dan wel effectief zijn voor de hulpbehoevenden, aantrekkelijk voor vrijwilligers en haalbaar voor de professionele hulpverleners.

Stap 4: Mei/Juni, afrondingsfase

Projectgroep 1 is dan inmiddels vergenoeg gevorderd om te kunnen beoordelen onder

welke voorwaarden de buurt als basis zou kunnen dienen voor informele hulp in de keten van informele naar professionele hulp. Dat leidt dan, naar we hopen, tot concrete plannen, die aan de inwoners voorgelegd kunnen worden.

SLOTFASE, HERFST 2015

Na afronding van de werkzaamheden van de beide werkgroepen vóór de zomer van 2015 denken we aan een terugkoppeling naar de burgers, professionele zorgverleners en gemeente in de vorm van een G200-bijeenkomst in de herfst. De beoogde uitkomst van de **G-200** is dat de inwoners uit een aantal gepresenteerde varianten hun voorkeuren kenbaar maken en dat met de implementatie begonnen kan worden.

Hierna is afronding en verslaglegging te verwachten eind 2015.

Naar verwachting is wel enige nazorg nodig om alle neuzen in dezelfde richting te houden. Denk aan website, nieuwsbrieven, buurtcafé etc. We overleggen met gemeente, professionele zorgverleners en trekkers van buurtinitiatieven hoe het vervolg in te richten. Mogelijk dient daarvoor professionele hulp ingeroepen te worden. De initiatiefgroep beschouwt zijn taak dan als afgelopen.

MOGELIJKE ONDERSTEUNING VAN DIT PLAN

1. PROFESSIONALE ONDERSTEUNING VAN PROCES

Wij overwegen een denktank van jongeren (DeBaak “Kickstart your Social impact”, zie bijlage 1) in te schakelen ter ondersteuning van ons werk en wel op de volgende aspecten:

- Welke suggesties heeft men om dit proces te versterken?
- Zijn bijvoorbeeld enkele interviews nuttig vóór men een wijk betreft?
- Onderzoek naar CoCreatie processen elders in wijk of dorp. Kunnen we daarvan bij latere wijken van leren?
- Mogelijkerwijs diverse brainstorm-methodes gebruiken?
- Is de vraagstelling goed en hoe selecteer je deelnemers?
- Hoe maak je de buurt eigenaar van de aanpak en mogelijke oplossingen?
- Wat is de beste manier van verslaglegging en publiciteit hiervoor, o.m. de rol van social media.

Ook samenwerking met een ander professioneel bureau voor co-creatieve processen is wellicht te overwegen, maar dit DeBaak-bureau is beschikbaar.

2. DE ROL VAN GEMEENTE LEUSDEN

Dit is een particulier bewoners-initiatief met eigen verantwoordelijkheid, maar afstemming met het overheidsproces is belangrijk. We hebben dit bewonersinitiatief dan ook gemeld aan de gemeente en men onderkent aldaar de complementaire aspecten met het eigen proces in het Sociaal Domein. Afgesproken is elkaar op de hoogte te houden tot aan de evaluatie-fase en de communicatie naar de burgers te bewaken ter voorkoming van onduidelijkheden. Ons voorstel is de pilot fase onder onze verantwoordelijkheid uit te voeren; daarna afstemming met gemeente over volgende stappen.

3 DE ROL VAN DE PROFESSIONELE (ZORG)ORGANISATIES

We overwegen nog om organisaties met relevante kennis en ervaring als Centraalzorg, Buurtzorg of Centrum voor Jeugd en Gezin reeds in de pilot fase erbij te betrekken.

4. BUDGET: We denken aan een budget voor onder meer:

- Voorbereiding en Pilot fase € 500 voor zaalhuur en e.d.
Hiervoor gaan we een beroep doen op Fonds Samenlevings initiatieven van Stichting Welzijn Leusden.
- In evaluatie fase bekijken welke professionele ondersteuning wij kunnen gebruiken en tegen welke kosten. Mogelijke onkosten van de professionals van DeBaak (standaard € 5000, te regelen via provinciale subsidie).
- Latere fases €3000 algemene kosten en publiciteit (website)

5. PUBLICITEIT

Gegeven de algemene interesse in participatie processen (ook rondom WMO) gaan we een (externe) verslaglegger c.q. communicatie adviseur betrekken bij ons proces en in ieder geval de lokale media goed blijven informeren. Bijv. via een eigen website en wellicht ook via Facebook.

BIJLAGE 1: Relevante referenties

Co-Creatie is samen-ontwikkelen op basis van vertrouwen. Zo'n samenwerking levert meer energie op dan het kost. De basis van het vertrouwen wordt gevormd door openheid, gelijkwaardigheid, wederkerigheid en transparantie. Worden deze principes ingezet in een samenwerking dan ontstaan hechte relaties, betrokkenheid bij het doel, vrije uitwisseling van kennis en plezier. Dit zijn de kenmerken van een autonome groep. Zo'n groep is buitengewoon productief, creatief en zelfsturend. Burgers en andere belanghebbenden op deze manier in staat stellen om mede-eigenaar te worden van de eigen gemeenschap of van onderdelen daarvan is een ongekend krachtige basis voor het mobiliseren van Burgerkracht. Er is in dat geval echt sprake van gemeenschaps-opbouw. Met bijvoorbeeld wijkondernemingen of buurtcoöperaties voor duurzaamheid, leefbaarheid of zorg of combinaties daarvan als resultaat.

G1000-Amersfoort Op zaterdag 22 maart 2014, 3 dagen na de gemeenteraadsverkiezingen heeft de eerste G1000 van Amersfoort plaatsgevonden. Op initiatief van een aantal gewone burgers zijn AmersfoortersOp met elkaar in gesprek gegaan over de zaken die van belang zijn in de komende 4 jaar, de agenda van Amersfoort. Ze deden dit samen met werkgevers, politici, ambtenaren en kunstenaars, dus met vertegenwoordigers van de hele gemeenschap. Zij stelden een agenda op van 10 punten/ideeën en maakten afspraken met elkaar over het vervolg. Op zaterdag 12 april 2014 hebben de initiatiefnemers het stokje overgedragen aan de Regiegroep, waarin elke themagroep is vertegenwoordigd. Op 20 September a.s. worden de resultaten van 10 themagroepen van burgers gepresenteerd. <http://www.g1000amersfoort.nl>.

Dit initiatief heeft geleid tot het Platform G1000.nu: *In elke gemeente in Nederland regelmatig een bijeenkomst van een grote groep gelote burgers, die richtinggevende uitspraken doen over belangrijke zaken voor de eigen gemeenschap: een G1000. Als aanvulling op het bestaande*

partijpolitieke stelsel. Met als resultaat uitspraken die door het college, ambtenaren en de raad vertaald worden in concrete besluiten.

De Baak – Kickstart your social impact Projectteams van talentvolle jongeren, onder professionele begeleiding, werken aan complexe sociale vraagstukken van organisaties. De teams ontwikkelen een interventie die direct impact heeft voor de organisatie.:

<http://www.debaak.nl/kickstart-your-social-impact>. Kickstart your Social Impact is een initiatief van Talenterprise en de Baak en wordt in 2014 gesubsidieerd door [Actieplan Jeugdwerkloosheid Utrecht Midden](#).

Bijlage 2: voorlopige samenstelling 'mee-denktank' en werkgroepen

Initiatiefgroep: regie van gehele proces

Hans Acherman	Jan de Bruijn	André de Graaff
Steven Smits	Eric-Jan Tuininga (coördinator)	

Mee-denktank:

Taak: op verzoek van I-groep regelmatig commentaar (per mail) geven op voortgang en zo nodig eens in de drie maanden bij elkaar komen voor afstemming. en inspiratie

Evelien Blom	Atty van Dijk	Ingrid ter Heerdt
Ine Kerkhof	Kees de Kruijf	Cisca Ligtermoet
Gerrit Roseboom	Ago Salverda

Projectgroep 1: buurtontwikkeling

Voor zoveel mogelijk wijken van Leusden wil deze groep een avond organiseren met als centrale vraagstelling: "Wat beweegt de bewoners tot meer betrokkenheid bij elkaar en hoe kunnen we – wellicht een latere fase – in deze wijk komen tot een grotere betrokkenheid bij wonen, welzijn en zorg (WWZ). Daartoe wordt door onze groep per wijk een bijeenkomst voorbereid. We stellen voor met 2 wijken te starten in het najaar en op basis van die ervaring te kijken of in andere wijken een dergelijk proces kan komen. Per wijk willen wij met enkele bewoners een werkgroep vormen ter ondersteuning van onze aanpak.

André de Graaff	Daphne Kriele
Eric-Jan Tuininga	Janneke Verberne	

Projectgroep 2: koppeling van informele aan professionele hulp

De groep oriënteert zich op nieuwe ontwikkelingen in het sociale domein (wet- en regelgeving, ervaringen elders, gemeentelijke plannen in Leusden). Verkennen van de gevolgen voor wonen, welzijn en zorg van de zgn. decentralisaties en voor de relatie tussen de buurt enerzijds en gemeente en professionele organisaties anderzijds. Navraag bij externe, anders dan lokale materie-deskundigen.

Hans Acherman	Jan de Bruijn	Lucas Koch (vanaf einde 2014)
---------------	---------------	-------------------------------

